

til 1840, kom til Erkjendelse af, at, saaledes som Brugen var udøvet paa Bornholm, var det ikke muligt at vurdere den. Det gjaldt allerede dengang, da man stod midt i Forholdene, men naar man nu skulde vurdere Brugsretten, som den øvedes før 1843, troer jeg, at Sagen vil stille sig endnu langt misligere. Det ærede Medlem udtalte med fuld Overbeviisning, at denne Sag var meget nem at ordne, men jeg troer, at jeg tør sætte min Overbeviisning lige derimod og sige, at det er umuligt at ordne Forholdet, og jeg troer ikke, at det ærede Medlem skal kunne overbevise mig om, at jeg har Uret. Det var for det Første det, jeg vilde bemærke med Hensyn til den historiske Oversigt; men dernæst maa jeg, uagtet det allerede er berørt, fremhæve den besynderlige Vilkaarlighed, der er i at sætte 1 Skjeppe Hartkorn som Grændse imellem dem, der kunne fordrø sig Jorderne ublagte, og dem, der kun paa anden Maade skulle have Erstatning for Bingsretten, altsaa ned til 1 Skjeppe Hartkorn skal Fordelingen stee efter Hartkornet, og under det, eller hvor der intet Hartkorn er, skal Brugen vurderes og lægges til Grund for den Erstatning, der skal gives Bedkommende. Jeg veed ikke, om det ærede Medlem har tænkt paa, hvorledes dette vil stille sig; der boer f. Ex. 2 Huusmænd ved Lyngen eller ved Udmarken, som der her er Tale om; den Ene har et Huus med 1 Skjeppe Hartkorn, den Anden mangler derimod $\frac{1}{4}$ Album i den ene Skjeppe; begge disse Mænd have havt deres væsentligste Erhverv ved Lyngen; Jorden ved disse Huse har mange Gange ikke stort at bethyde, saa at disse Mænds væsentligste Erhverv er Lyngrivning og Tørvestær. Den Ene faaer altsaa sin Andeel efter 1 Skjeppe Hartkorn, og jeg har foretaget en Beregning derover, som viser, at den efter Hartkornet vil blive et Areal af Udmarksjorden af omtrent $1\frac{1}{2}$ Skjeppe Land. Hvidt kunde man sige, at Middelpriisen, høit sat for disse Jorder, vilde være 10 Rd. pr. Tønde Land, og den Erstatning vilde altsaa være eengang for alle 1 Rd. 1 Mk. 4 ß.; dernæst skulde det saa befestes med $\frac{1}{6}$ til Kommunen samt Erstatning til dem, der have under 1 Skjeppe eller slet intet Hartkorn. Erstatningen vilde altsaa være overordentlig ringe, men den An-

den, som mangler $\frac{1}{4}$ Album, hans Brug skal vurderes, og naar nu en Mands hele Erhverv har været Lyngrivning og Tørvestær, troer jeg, at man maa sætte en mange Gange større Sum aarligt end den, der vilde tilkomme hin; Ubilligheden i at drage en saadan Grændse, troer jeg efter dette eneste Exempel vil være indlysende. Det er allerede bemærket, at §§ 1 og 2 slet ikke ville faae nogen Anvendelse for Bornholm, da Udskiftningen har sundet Sted overalt. Det ærede Medlem talte om, at han troede, at de Regulativer, hvoriil der hentydes i Lovforslaget, var dem, hvortil Huusmændene satte deres hele Trøst, og hvoraf de ventede at faae Noget ud, da Lovforslaget i sig selv ikke bød dem nogen Fordeel. Her er ikke fremlagt noget Regulativ; det er rigtigt, men dersom det kunde interessere det ærede Medlem, troer jeg nok, det er muligt at sige, hvorledes man tænker sig et saadant Regulativ. Der er nemlig i flere Sogne sluttet Overeenskomster, og deri finder man saadanne Bestemmelser, som væsentligst maatte høre Regulativet til. Forskjellen mellem Overeenskomsterne og Lovforslaget er væsentlig den, at Overeenskomsterne i det Væsentlige omfatte Alt det, som Lovforslaget vil komme til at omfatte i Forbindelse med Regulativet; dette har ikke været forelagt Offentligheden i Forbindelse dermed, men det ledfagede Lovforslaget, da det kom fra det andet Thing. Disse Regulativer gjøre altsaa slet ingen Kunster. Det Eneste, hvor jeg kunde tænke mig, at Huusmændene skulde kunne søge Betryggelse for, at deres Interesse stede Fyldest, var deri, at disse Arealer, som bleve henlagte som Sogneieendom, skulde — indtil de paa anden Maade bleve benyttede — kunne benyttes paa den gamle til Tørvestær eller Lyngrivning; idetmindste er det optaget i et Par Overeenskomster. Jeg troer ikke, at det fra nogen Side kunde eller vilde møde Modstand, at en saadan Brug øvedes af Communeieendommen, selv om det ikke stod i noget Regulativ. Det er klart, at naar et bethydligere Areal skal beplantes med Skov, som i mange Sogne er Tilfældet med 1,500—2,000 Tønder Land, saa planter man ikke øieblikkelig det Hele, men der gaaer flere Aar hen, inden det finder Sted, og imidlertid ville ganske sikkert